

RAZGLED PO VSEM SLOVENSKEM SVETU

JOŽE DOBNIK

Letos 13. junija bo minilo 20 let, kar so v Ljubljani slovesno odprli Transverzalo kurirjev in vezistov NOV Slovenije. Obletnico bodo proslavili 11. junija na 22. zboru planincev PTT Slovenije, ki bo na Polževem, kjer je ena od 88 kontrolnih točk transverzale. Tri dni pred zborom pa bo izpred poslopja pošte v Črnomlju, ki je spomenik v NOB padlim kurirjem in vezistom, odšla po transverzali skupina planincev in ptt delavcev ter prinesla pozdrave udeležencem 22. zboru na Polževem.

Zamisel o Transverzali kurirjev in vezistov NOV Slovenije je bila porojena, ko sta planinski društvi PTT Ljubljana in Maribor organizirali 14-dnevni pohod po poteh, po katerih so partizanski kurirji med NOB prenašali pomembna sporočila in drugo pošto; planinci so s pohoda prinesli pozdrave vseh ptt delavcev SR Slovenije delavskemu svetu Združenih ptt organizacij Slovenije, ki je 19. junija 1967 na slavnostni seji na Lokvah podelil domicil kurirjem in vezistom NOV Slovenije. Kmalu zatem je domicilni odbor imenoval posebno komisijo, ki naj bi proučila možnosti za novo transverzalo in se pogovorila z Glavnim odborom ZZB Slovenije, Planinsko zvezo Slovenije in vsemi slovenskimi ptt organizacijami; komisijo je vodil Martin Prevorčnik, takratni direktor Podjetja za ptt promet Maribor, v njej pa so sodelovali predstavniki planinskih društev PTT Ljubljana in Maribor. Komisija je dobila soglasje Glavnega odbora ZZB in Planinske zveze Slovenije, vsa slovenska podjetja za ptt promet pa so s samoupravnim sporazumom zagotovila potrebna materialna sredstva za organizacijo transverzale in stalno vzdrževanje. Komisija je sporazumno z Glavnim odborom ZZB in Planinsko zvezo Slovenije določila transverzalo pot, ki so jo prizadevni ptt planinci in drugi ptt delavci spomladi 1969 označili in prinesli na kontrolne točke kontrolne žige, komisija pa je založila dnevnik in izdala začasni vodnik.

POT PO ODMAKNjenih PREDELIH

Slovesna otvoritev transverzale je bila 13. junija 1969 v Ljubljani; pred stolpnico PTT se je zbralo okrog 1000 ljudi, med katerimi so bili nekdanji kurirji in vezisti, prvi komandant slovenske partizanske vojske Franc Leskošek-Luka, predsednik ZZB Slovenije Janko Rudolf, predsednik Planinske zveze Slovenije dr. Miha Potoč-

nik, predsednik skupščine Jugoslovanskih PTT Stjepan Banek, glavni direktor Združenih ptt organizacij Slovenije Jože Gerbec in več predstavnikov družbenopolitičnih organizacij, planinskih in drugih društev ter slovenskih in hrvaških ptt organizacij. Dragica Rome, prva predsednica domicilnega odbora, ki je tudi bila med pobudniki transverzale, je v slavnostnem govoru orisala pomen transverzale in jo proglasila za odprto. S slovesnosti so se kot prvi podali na pot dijaki Šolskega ptt centra iz Ljubljane, ki so v skupinah celotno pot tudi prehodili in si kot prvi pohodniki prislužili kolektivno transverzalo značko.

Namen transverzale kurirjev in vezistov je, da pohodniki spoznavajo dejavnost kurirjev in vezistov NOV Slovenije ter pomembne dogodke iz NOB ter zgodovinske, kulturne, prirodne in druge znamenitosti slovenske dežele. Transverzala pot pa popelje obiskovalce tudi na območja, ki so odmaknjena od večjih središč, glavnih prometnih cest in od tradicionalnih planinskih poti, kamor navadno ne zahajamo, čeprav skrivajo mnogo naravnih lepot in zgodovinskih znamenitosti.

Ob transverzalnimi poti in v neposredni bližini je bilo 40 kurirskih postaj, kar pomeni, da je precejšen del poti speljan po nekdanjih kurirskih poteh, čeprav so nekatere v največjem času spremenjene v gozdne in druge ceste. Vodnik po transverzali bo pohodnike opomnil, da je bilo ob poti ali blizu nje osem partizanskih telefonskih linij z več telefonskimi postajami in tudi več radijskih postaj enot NOV in glavnega poveljstva.

ŠTIRI ZNAČKE ZA ENO POT

Transverzala pot se prične v Gančanih v Prekmurju pri spomeniku narodnemu heroju Štefanu Kovaču-Marku, konča pa na Slavniku, kjer je bila med NOB pomembna kurirska postaja P-2. Pot je dolga nad 1000 kilometrov oziroma 307 ur hoje, če bi šli po njej peš od začetka do konca. Kontrolnih točk, kjer so žigi, je 88; so pri spomenikih in objektih iz NOB, v planinskih postojankah, v gostiščih, na kmetijah in poštah ter v skrinjicah na nekaterih vrhovih. Vsa pot je označena s planinskimi ali pa rdečimi »TV« markacijami. Opisana je v Vodniku po transverzali kurirjev in vezistov NOV Slovenije, ki ga je leta 1980 založil Domicilni odbor kurirjev in vezistov NOV Slovenije pri Združenih ptt organizacijah Slovenije, sestavljen pa podpisani. Kdor želi prejeti za celotno ali za

del prehojene poti transverzhalno značko, kupi transverzhalni dnevnik, v katerega oddtisne kontrolne žige; dnevnik in vodnik dobi na vseh večjih poštah, PTT in nekaterih drugih planinskih društvih ter v knjigarlah, ki prodajajo vodniško in planinsko literaturo.

Z namenom, da bi tisti, ki zaradi velike dolžine ne morejo prehoditi celotne poti, prehoditi vsaj njen del in prejeli značko, je bila pot leta 1983 razdeljena na štiri odseke: Gančani—Menina planina, Menina planina—Kočevje, Kočevje—Blegoš in Blegoš—Slavnik. Za en prehojeni odsek prej-

mejo bronasto, za dva srebrno in tri malo zlato transverzhalno značko. Ze celotno pot podeljuje Odbor za transverzhalo vsako leto na sprejemu ob dnevu republike velike transverzhalne značke vsem, ki so v tem letu pot končali.

Doslej je prejelo velike transverzhalne značke 475 pohodnikov, med njimi tudi planinci iz SR Hrvatske, Srbije ter Bosne in Hercegovine. Precej jih je pot prehodilo večkrat, kar pove, da je hoja po transverzhalni poti privlačna in da ponuja pohodnikom veliko zadovoljstva. Največkrat, kar trinajstkrat, jo je prehodil znani gornik Slavko Krušnik iz Ljubljane.

NAJDALJŠA TRANSVERZHALNA POT

Pohodniki so v transverzhalne dnevnike zapisali precej dragocenih pripomb in predlogov za izboljšanje transverzhalne, pa tudi pohval in lepih vtisov. — Ludvik Piškur iz Trbovelj je med drugimi zapisal: »Transverzhalno pot sem prehodil drugič. Potovanje je bilo zelo lepo, včasih malo naporeno, toda na koncu, po analizi prehojene poti, je vse v redu. Čeprav sem prehodil oziroma prevozil dobršen del Evrope, si je več ne želim, saj ima naša domovina zadosti lepote, ki zasluži vse občudova-

nje.« — Minka in Tone Polajnar iz Železnikov pravita: »TV nama je pomagala obiskati kraje, ki jih prej nisva poznala in ki jih verjetno tudi ne bi obiskala. Zato sva vsem za idejo in delo zares hvaležna. Povsod, kjer imajo žig, sva bila lepo sprejeta.« — Jože Tavčar iz Ljubljane med drugim piše: »Transverzhalna je najdaljša taka pot v Sloveniji. Ker sem jo res peš prehodil, vem, kako je Slovenija resnično lepa dežela. Z dobrih razglednih točk, ki jih na transverzhalni poti ne manjka, vidiš ves svet, ki ga Slovenci posedujemo. Ob pričetku poti nisem pričakoval, da bom videl toliko lepega. Ni mi žal, da sem se odločil za to pot in sedaj, ko je za mano, imam prav lep občutek.« — In še Egon Mervic iz Idrije: »Prehodil sem že vrsto transverzhal, vsekakor pa je Transverzhalna kurirjev in vezistov NOV Slovenije vredna naporov ob premagovanju neštetihih kilometrov. Človek na tem potovanju spozna zelo lep del naše domovine in samo čudi se lahko, kako je mogoče na tako majhnem območju doživeti toliko čudovitih stvari: od srečanja z zanimivimi ljudmi do spoznavanja zgodovinskih in kulturnih pomnikov, etnoloških posebnosti, naravnih znamenitosti itd. Resnično lahko rečem, da se počutim notranje bogatejšega na koncu te prehojene poti.«

Transverzhalna kurirjev in vezistov NOV Slovenije je poleg Slovenske planinske poti naša najpomembnejša in najdaljša transverzhalna pot. Slovenska planinska pot je namenjena gornikom, saj je na nekaterih odsekih in za vzpone na nekaj vrhov potrebna vzdržljivost in primerna planinska usposobljenost. Transverzhalna kurirjev in vezistov pa ni prenaporna. Čeprav poteka večinoma po planinskem svetu, je povsod speljana po dobrih poteh; najvišja točka je Veliki Snežnik (1796 m), še najbolj naporeni so vzponi na Uršljo goro (1696 m), do Doma na Peci (1665 m) in na Porezen (1622 m); pohodniki, ki so jo prehodili, menijo, da je primerna za vse starosti.

Ob 20-letnici Transverzhalne kurirjev in vezistov NOV Slovenije vabim planince, da se pridružijo tistim, ki smo transverzhalo že prehodili; če bodo hodili z odprtimi očmi in z željo, da se bodo seznanili z bogastvom naše dežele, bodo pot končali srečni in zadovoljni, kot so bili mnogi v teh dvajsetih letih.

To poletje mineva natančno sto let, odkar je prišel na Dovje za župnika Jakob Aljaž. Ob stoletnici tega dogodka, ki je približal Aljaža najvišjim slovenskim goram, Aljaž pa te gore slovenskemu ljudstvu, mu bodo potomci njegovih nekdanjih faranov odkrili velik spomenik, Planinski vestnik pa bo v priložni številki objavil nekaj doslej še neobjavljenih prispevkov o življenju in delu tega velikega planinca in Slovenca.